KATIKA MAHKAMA KUU YA ZANZIBAR

ILIYOKAA TUNGUU

KESI YA JINAI NAMBA 11 YA 2022

MKURUGENZI WA MASHTAKA

DHIDI YA

SAID MUHAMMED HAJI

HUKUMU

16/04/2024 & 23/04/2024

KOMBO, J.

Said Mohammed Haji ni mshitakiwa mbele ya mahakama hii, alieshitakiwa kwa kosa la kupatikana na dawa za kulevya kinyume na kifungu cha 21 (1) (d) cha sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Zanzibar Namba 8 ya 2021 ya Sheria za Zanzibar. Wakati mshitakiwa aliposomewa mashtaka hayo mbele ya mahakama hii, upande wa mashtaka katika maelezo ya kosa ulidai kwamba, siku ya tarehe 5 Machi, 2022 majira ya saa 2 za usiku huko chuini ndani ya Wilaya ya magharibi "A" katika Mkoa wa Mjini Magharibi Unguja alipatikana

bila ya halali na paketi 8 za madawa ya kulevya aina ya bangi yenye uzito wa 1.099 kg, jambo ambalo ni kinyume na sheria.

Akijibu mashtaka hayo mshitakiwa alikataa kosa hilo. Hivyo kupelekea upande wa mashtaka kuleta jumla ya mashahidi watano na kuwasilisha vielelezo vitatu ambavyo ni, fomu ya uchunguzi kutoka kwa Mkemia wa Serikali (PE. 1), mfuko aina ya kipolo (PE. 2) na fomu ya uwasilishaji sampuli maabara (PE. 3) kwa madhumuni ya kuthibitisha kosa dhidi ya mshitakiwa.

Kwa madhumuni ya kuweza kufahamu kwa urahisi, mtiririko wa matukio yaliyopelekea kesi hii, ni vyema nianze na ushahidi wa shahidi mkamataji Yussuf Zuberi Haji (PW2).

PW2 katika ushahidi wake ameieleza mahakama kwamba, yeye ni afisa wa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya ambapo siku ya tarehe 05/03/2022, alikuwa doria pamoja na afisa mwenzake anaeitwa Issa Yussuf Mathias maeneo ya Chuini Skuli majira ya saa 1:40 za usiku. Wakiwa katika doria hiyo, walipata taarifa kutoka kwa msiri wao kwamba, kuna kijana anajishughulisha na uuzaji wa madawa ya kulevya. Mara baada ya kupokea taarifa hiyo, waliifanyia kazi na mbele kidogo walimkuta kijana huyo akiwa amesimama pembeni mwa njia huku akiwa ameshikilia mfuko wa rangi nyekundu kwa weupe kwenye mkono wake wa kulia. PW2 alifika alipo kijana huyo saa mbili kamili za usiku na kujitambulisha kwamba wao ni

askari kutoka mamlaka ya kudhibiti na kupambana na madawa ya kulevya na kumtaka kijana huyo kujitambulisha ambapo kijana huyo alijitambulisha kwa jina la Said Mohammed Haji. Baada ya utambuzi, PW2 alimuweka chini ya ulinzi kijana huyo na kumpekua huku akishuhudiwa na afisa mwenzake Issa Yussuf Mathias. Kwenye upekuzi huo alitoa mafurushi manane ambayo yamezongwa kwa karatasi za gazeti kwa kila furushi moja. Akiendelea kuieleza mahakama PW2 alisema, aliyafungua na kukuta mafurushi yote hayo yana majani makavu ambayo yanasadikiwa kuwa ni bangi. Baada ya hapo alimtahadharisha juu ya kosa lake kijana huyo na kuondoka nae kuelekea makao makuu huku kielelezo kikiwa chini ya usimamizi wa PW2 mwenyewe. Walifika makao makuu majira ya saa tatu za usiku wa siku hiyo hiyo na kukihakiki kielelezo hicho mbele ya mtuhumiwa na afisa Issa Yussuf Mathias na ilipofika mjira ya saa 3:10 alimfungulia mtuhumiwa kesi ya kupatikana na bangi na kuipa alama yenye kusomeka ZDCEA/HQ/IR/28/2022 na ilipofika majira ya saa 3:30 za usiku wa siku hiyo hiyo PW2 alimkabidhi kielelezo mtunza vielelezo anaeitwa Aziza Amour Pandu kwa kukitunza huku akishuhudiwa na mtuhumiwa mwenyewe na Afisa Issa Yussuf Mathias.

Wakati wa usaili kinzani kutoka kwa mshitakiwa, PW2 aliieleza mahakama kwamba, maeneo aliyo mkamata mshitakiwa ni kiza katika njia ya kuingia ndani, zamani kukiitwa mawimbini na

wakati anamkamata hapakuwa na mtu yeyote raia mwema maeneo hayo na pia hakwenda na Naibu Sheha.

Baada ya shahidi huyo mkamataji, alifuatiwa na shahidi Issa Yussuf Mathias ambae ni shahidi wa tatu (PW.3). Issa Yussuf Mathias (PW3) alieleza mahakama kwamba, yeye ni afisa wa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya Kulevya Zanzibar, ambapo siku ya tarehe 05/03/2022 majira ya saa 1:40 za usiku wakiwa katika doria maeneo ya Chuini, yeye na afisa mwenzake anaeitwa Yussuf Zuberi (PW2), walipokea taarifa kutoka kwa msiri kuwa maeneo ya Chuini karibu na skuli kuna kijana anajishughulisha na biashara ya madawa ya kulevya. Baada ya kupokea taarifa hiyo waliondoka na kuelekea maeneo ya skuli ya Chuini na walifika hapo skuli majira ya saa 2:00 za usiku. Wakati wanafika walifanikiwa kumuona yule kijana ambae walipewa taarifa akiwa amesimama pembeni mwa njia huku ameshikilia mfuko katika mkono wake wa kulia.

Katika muda huo huo PW3 alimshuhudia afisa mwenzake Yussuf Zuberi akimkamata kijana huyo na kumuweka chini ya ulinzi. Afisa Yussuf alijitambulisha kwamba, wao ni maafisa kutoka Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya Kulevya na alimtaka kijana huyo nae ajitambulishe. Kijana huyo alijitambulisha kwa jina la Said Mohammed Haji. Baada ya utambulishu huo afisa Yussuf alimtaka yeye PW3 kutoa simu

yake na kumurika ili kuweza kuona katika ule mfuko muna kitu gani. Baada ya kumurika aliona ule mfuko ndani yake mulikuwa na mafurushi, na hapo Afisa Yussuf Zuberi aliyatoa mafurushi yale yaliyokuwemo kwenye mfuko huo na kupata idadi ya mafurushi manane.

PW3 aliendelea kueleza katika ushahidi wake kwamba, kila furushi lilizongwa kwa karatasi ya gazeti na ndani yake lina majani makavu yanayo sadikiwa kuwa ni bangi. Baada ya hapo afisa Yussuf Zuberi alimtahadharisha mtuhumiwa kosa lake na kumchukua mtuhumiwa pamoja na kielelezo kuelekea afisini kwao Migombani. Walifika afisini majira ya saa 3:10 za siku hiyo hiyo na PW3 alimshuhudia Afisa Yussuf Zuberi akimfungulia mtuhumiwa shtaka lake la kupatikana na madawa ya kulevya lenye namba ZDCEA/HQ/IR/28/2022 na pia afisa Yussuf Zuberi alichukua ule mfuko wenye mafurushi manane na kuuingiza katika mfuko wa kipolo chenye rangi mchanganyiko na kuuwekea lakiri na alama ya utambuzi inayosomeka ZDCEA/HQ/IR/28/2022 na ilipofika saa 3:30 afisa Yussuf Zuberi alimkabidhi kielelezo hicho mtunza vielelezo anaeitwa Aziza Amour Pandu.

Aidha wakati wa usaili kinzani wa PW3 kutoka kwa mshitakiwa PW3 alieleza kwamba, sehemu waliyo mkamata mshitakiwa ilikuwa pembeni mwa njia na palikuwa na nyumba

na hawakuweza kushirikisha raia na hakuwa na uhakika kama sehemu hiyo ina Sheha. Wakati akiendelea na usaili huo kinzani PW3 alieleza kwamba, hakushuhudia kufanyiwa upekuzi mshitakiwa.

Shahidi Aziza Amour Pandu ni shahidi wa tano (PW5) ambae ameieleza mahakama kwamba yeye anafanyakazi Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya Kulevya Zanzibar na shughuli yake mahsusi katika mamlaka hiyo ni kutunza vielelezo. Siku ya tarehe 05/03/2022 majira ya saa 3:30 usiku afisa Yussuf Zuberi Haji alimkabidhi yeye PW5 mfuko wa kipolo wenye rangi mchanganyiko uliofungwa kwa lakiri na wenye alama ya utambulisho ZDCEA/HQ/IR/28/2022 alikipokea kielelezo hicho huku akishuhudiwa na Yussuf Zuberi Haji, Issa Yussuf Mathias na mshitakiwa mwenyewe na kukirikodi katika kitabu cha kumbukumbu na kukihifadhi.

PW5 wakati akiendelea kutoa Ushahidi wake, alieleza mahakama kwamba, siku ya tarehe 07/03/2022 majira ya saa 8:30 mchana alimkabidhi kielelezo hicho Afisa Stephano Khamis Meza, Pamoja na barua ya kuomba kufanyiwa uchunguzi wa kitaalamu na fomu ya uwasilishaji sampuli maabara kwa madhumuni ya kwenda kufanya uchunguzi kwa mkemia wa serikali. Ilipofika siku ya tarehe 17/03/2022 majira ya saa 8:30 wakati akiwa afisini, Afisa Stephano Khamis Meza alimrejeshea

kielelezo hicho kutoka kwa mkemia wa serikali kikiwa na lakiri ya Mkemia wa Serikali na kukihifadhi hadi kilipohitajika mahakamani.

Mkemia wa Serikali ni Juma Othman Bakari ambae ni shahidi wa kwanza (PW1). Shahidi huyu alieleza mahakama kwamba, anafanya kazi katika Taasisi ya Maabara ya Mkemia wa Serikali na shughuli zake mahsusi ni uchunguzi wa vielelezo vinavyotiliwa shaka kuwa ni dawa za kulevya kutoka kwa maafisa wa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Zanzibar kwa madhumuni ya kubaini ikiwa vielelezo hivyo ni dawa ya kulevya au laa.

Aliendelea kueleza kwamba, Siku ya tarehe 07/03/2022 alipokea kielelezo kutoka kwa Afisa wa Mamlaka ya Kudhibiti Madawa ya kulevya Zanzibar anaeitwa Stephano Khamis Meza chenye namba ZDCEA/HQ/IR/28/2022, kilicho wasilishwa kwake kwa kutumia fomu namba ZDCEA 018 inayosadikiwa kusainiwa na Stephano Khamis Meza. Kielelezo hicho ni mfuko wa kipolo wenye rangi nyekundu kwa weupe ndani yake muna mafurushi nane kila moja limezongwa kwa karatasi za magazeti. Baada ya kufanya uchunguzi aligundua kwamba kielelezo hicho ni dawa ya kulevya aina ya bangi na hatimae alikiwekea lakiri kielelezo hicho na kukirejesha kwa Stephano Khamis Meza tarehe 17 Machi, 2022. Katika ushahidi wake, PW1 aliwasilisha mahakamani

vielelezo viwili: cha kwanza ni ripoti ya uchunguzi wake ambayo ilipokelewa na mahakama na kupewa alama PE. 1 na cha pili ni mfuko wa kipolo uliokuwa umefunguliwa bila lakiri ya mkemia hata kabla ya kutambuliwa na shahidi PW1 ambae ndie alieweka lakiri hiyo ya mkemia, mfuko ambao una mafurushi nane yaliyozongwa kwa karatasi za magazeti, ambacho pia kielezo hicho kilipokelewa na mahakama na kupewa alama PE 2.

Shahidi anaekamilisha idadi ya mashahidi wa tano wa upande wa mashtaka ni Stephano Khamis Meza (PW4). Shahidi huyu ameieleza mahakama kwamba anafanya kazi Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za kulevya Zanzibar. Shughuli zake ni upelelezi wa kesi zinazohusiana na dawa za kulevya. PW4 aliendelea kueleza kwamba, siku ya tarehe 06/03/2022 majira ya saa 2:00 za asubuhi akiwa afisini kwake, alipokea jalada kutoka kwa mkuu wake linalohusiana na kupatikana na bangi lenye kumbukumbu namba ZDCEA/HQ/IR/28/2022.

Ilipofika siku ya tarehe 7/3/2022 majira ya saa 8:30 mchana alikabidhiwa fomu ya kuwasilisha sampuli maabara, barua ya maombi ya uchunguzi wa kitaalamu, pamoja na kielelezo ambacho ni mfuko wa kipolo wenye rangi mchanganyiko uliofungwa lakiri na kuandikwa alama ya utambulisho inayosomeka ZDCEA/HQ/IR/28/2022. Baada ya hapo alisema, alielekea kwa Mkemia Mkuu wa Serikali na

kupokelewa na Mkemia Juma Othman Bakari majira ya saa 8:45 mchana na alikabidhi kwa Mkemia huyo barua ya maombi na fomu.

Aidha wakati wa makabidhiano hayo alimshuhudia Mkemia Juma akifungua mfuko huo wa kipolo na alitoa mfuko wenye rangi nyekundu kwa weupe na ndani yake muna mafurushi manane ya majani makavu kila furushi limezongwa kwa karatasi ya gazeti. Baada ya kushudia hivyo, alisaini daftari la makabidhiano na yeye kurudi afisini. Baadae aliwahoji mashahidi wote na walikiri kuwa mtuhumiwa alikamatwa na mafurushi hayo manane. Alifanya mahojiano na mtuhumiwa na kukiri kukamatwa na mafurushi hayo.

PW4 aliendelea kuieleza mahakama kwamba, ilipofika siku ya tarehe 17/03/2022 majira ya saa nane mchana alirudi tena kwa Mkemia Mkuu na kupokelewa tena na Mkemia Juma Othman Bakari. Mkemia Juma alimkabidhi PW4 fomu ya uwasilishaji sampuli maabara, hati ya majibu ya uchunguzi wa kitaalamu Pamoja na kielelezo ambacho ni mfuko wa kipolo wenye rangi mchanganyiko uliofungwa kwa lakiri nyekundu za Mkemia. Baada ya kukabidhiwa PW4 alirudi afisini na kumkabidhi Mtunza Vielelezo Aziza Amour Pandu (PW5), fomu ya uwasilishaji na hati ya majibu PW4 akaiingiza katika jalada lake la upelelezi. Aidha katika ushahidi wake PW4 aliiomba mahakama kupokea kama

kielelezo fomu ya uwasilishaji sampuli maabara ambapo mahakama ilikubali ombi hilo na kuipokea fomu hiyo kuwa ni kielelezo na kuipa alama PE3. PW4 alimalizia ushahidi wake kwa kueleza kwamba amegundua mtuhumiwa kuwa amefanya kosa la kuwa na madawa ya kulevya baada ya kufanya mahojiano na mashahidi pamoja na mtuhumiwa mwenyewe.

Baada ya usikilizwaji wa mashahidi hao watano, upande wa mashtaka ulifunga ushahidi wake na kuiomba mahakama kutoa uamuzi mdogo wa ikiwa mshitakiwa anayo kesi ya kujibu au laa.

Kama ilivyoelekezwa na sheria, mahakama hii baada kuzingatia ushahidi uliowasilishwa na upande wa mashtaka ilimuona mshitakiwa anayo kesi ya kujibu na hivyo mahakama kumtaarifu mshitakiwa juu ya haki zake kwa mujibu wa maelekezo ya kifungu cha 263 (2) na (3) cha sheria nambari 7 ya mwaka 2018 ya sheria za Zanzibar.

Mahakama hii ilipomuuliza mshitakiwa namna atakavyotumia haki zake hizo, mshitakiwa alijibu kwa kuiiambia mahakama kwamba, katika utetezi wake atatoa ushahidi wake kwa kiapo na atakuwa na shahidi mwengine baada ya yeye mwenyewe.

Shahidi nambari moja kwa upande wa utetezi (DW1) ni Said Muhammed Haji ambae alianza kueleza kwamba, anakumbuka siku ya tarehe 05/03/2023, majira ya saa mbili usiku alikuwa

anatoka katika shughuli zake huko Chuini na akafika nyumbani kwake. Wakati akiwa ndani ya nyumba yake, ikagongwa hodi na alitoka kwenda kusikiliza hodi hiyo. Alipofungua mlango akakuta kuna watu wengi ambao hakujua idadi yake na pia hakutambua watu hao ni akina nani isipokuwa aliweza kumtambua mtu mmoja tu kati ya hao ambae, ni Naibu wa Sheha katika Shehia yao. Aliwakaribisha watu hao na wakajitambulisha kuwa wao ni maaskari na wakamuambia kuwa ndani ya nyumba yake, muna kijana anajihusisha na biashara ya uuzaji wa madawa ya kulevya akawajibu kwamba, ndani ya nyumba yake anakaa yeye, mke wake na wanawe ambao hawakai hapo ila kwa muda huo walikuwa wamekuja kutembea na hakuna mtu mwengine zaidi ya hao.

DW1 aliendelea kueleza kwamba, kwa bahati nzuri mmoja kati ya askari hao akasema kwa vile hakuna mtu mwengine zaidi ya huyu tuliye mkuta itakuwa ni kijana huyu huyu. Hapo askari hao wakamwambia wanaomba wafanye upekuzi kwa vile muhusika anaishi humo ndani. Walianza kwa kumfanyia upekuzi mwilini mwake yeye mwenyewe DW1. Baada ya upekuzi huo wa mwilini walimkuta na risiti ya kununulia Friji, pesa, kitambulisho pamoja na kitambulisho cha utingo wa gari ya abiria. Wakati anafanyiwa upekuzi huo wa mwilini Naibu Sheha alikuwa anashuhudia.

DW1 aliendelea kuieleza mahakama kwamba, askari hao waliendelea kufanya upekuzi wa nyumbani mwake na walitaka waanze na chumbani Mwake na akawambia katika chumba hicho kuna mke wake ambae ni mgonjwa wa miguu. Hivyo akawaaeleza askari hao aingie askari wa kike. Ndipo walipoingia ndani DW1 na askari mmoja wa kike na kumchukua mke wake na kumuweka ukumbini.

Baada ya hapo wakaingia askari wa kiume wawili na DW1 na Naibu Sheha na upekezu ukafanyika na askari hao hawakukuta kitu chochote. Baada ya hapo waliangalia ukumbini pamoja na vyooni na chumba chengine na hatimae wakamchukua kuelekea nae Afisi ya Askari hao majira ya kama saa tatu za usiku. Na ilipofika tarehe 17/03/2022 alipelekwa na kushitakiwa kwa kosa la kupatikana na bangi, baada ya hapo ndio akaletwa mahakama hii.

Shahidi wa pili wa upande wa utetezi ni Haji Hamis Haji (DW2), shahidi huyu aliambia mahakama kwamba, yeye ni Mjumbe wa Sheha Chuini. Anakumbuka siku ya tarehe 05/03/2022 majira ya saa 1 :30 usiku alipigiwa simu na Sheha wake kwamba kuna askari atamfuata kwa ajili ya kwenda kufanya uchunguzi mahala. Askari walikwenda alipo DW2 ambapo ni Afisi ya Sheha Shehia ya Chuini na kwa pamoja wakenda nyumbani kwa Said na kumgongea mlango. Alipo

fungua mlango, askari walimwambia Said wanataka kumfanyia uchunguzi.

Akiendelea kuieleza mahakama DW2 alisema, walipoanza kufanya upekuzi alicho kishuhudia yeye ni fedha taslimu tu ambazo ni 35,000/= na hakuona jambo jengine alilokamatwa nalo. Baada ya hapo askari hao wakasema wanamchukua kwa ajili ya uchunguzi zaidi.

Aidha alipofanyiwa usaili kinzani kutoka upande wa mashtaka DW2 alisema kwamba, anamfahamu Said kama jirani yake na pia ndugu yake na amekuja kutoa ushahidi dhidi ya Saidi na alishikilia kwamba, Said hakukamatwa na bangi wakati alipokamatwa. Aidha DW2 alipoulizwa na mahakama kufafanua, ni kwa vipi Said ni ndugu yake, alieleza kwamba, Said ni ndugu yake wa mtaani tu, kwa vile watu anaoishi nao mtaani anawaita ndugu zake.

Baada ya kuzingatia ushahidi huo uliowasilishwa na pande zote mbili yaani upande wa mashtaka na upande wa utetezi, mahakama hii inaona kwamba, suali mama na la msingi ambalo inapaswa kujiuliza katika kufanya uwamuzi wa shauri hili, ni lifuatalo ;

> Jee upande wa mashtaka umeweza kuthibitisha viini *(elements or ingredients)* vya kosa aliloshtakiwa nalo

mshitakiwa bila ya kuacha shaka ya maana yaani *"beyond reasonable doubt"*

Katika kutafuta jawabu la suali hilo la hapo juu, mahakama hii inaona ni vyema kwanza, tujikumbushe kwamba mshitakiwa ameshitakiwa kwa kosa la kupatikana na dawa za kulevya kinyume na kifungu cha 21 (1) (d) cha Sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za kulevya Zanzibar Namba. 8 ya 2021 ya Sheria za Zanzibar.

Labda hapa kwa umuhimu wa kufahamu maneno yaliyotumika katika kifungu hicho, nitayanukuu kama hivi ifuatavyo ;

21(1). - Mtu ambae :

(a) .....

(b) .....

(c) .....

(d) Atazalisha, atakuwa na au atahodhi, atasafirisha, atauza, atanunua, ataingiza nchini, atatoa nje ya Zanzibar atafanya au ataacha kufanya jambo lolote linalohusiana na dawa au kitu chochote cha kulevya ambacho hakijaanishwa

katika jedweli la kwanza la sheria hii wakati vimethibitishwa kuwa na athari zinazo husiana na dawa za kulevya au kitu chochote kilicho tumika katika mchakato wa utengenezaji wa dawa za kulevya kwa kiwango kikubwa.

Ametenda kosa na akitiwa hatiani, atafungwa

Kifungo cha Maisha.

Ili kosa hilo nililo linuu kuu hapo juu lithibiti, upande wa mashtaka unapaswa kuthibitisha bila ya kuacha shaka ya maana viini au vipengele *(elements or ingredients)* vya kosa hilo ambavyo ni;

1) Kwanza, kile ambacho au kielelezo alichotiliwa shaka nacho mshitakiwa ni lazima kiwe ni dawa ya kulevya kwa mujibu wa sheria namba 8 ya 2021.
2) Pili, dawa hiyo ya kulevya iwe alikamatwa nayo au alikuwa nayo au alihodhi *(possessed)* mshitakiwa.

Mahakama hii ikianza kuzingatia na kuchambua ushahidi wa upande wa mashtaka katika kuthibitisha kiini cha kwanza cha kosa alilo shtakiwa nalo mshitakiwa. Nianze na ushahidi wa

shahidi wa kwanza wa upande wa mashtaka (PW1) Juma Othman Bakari ambae ni Mkemia wa Serikali, alithibitisha mbele ya mahakama hii kwamba yeye mwenyewe baada ya kufanya uchunguzi wa kikemia wa kielelezo PE. 2 ambacho kilikuwa ni mfuko wa kipolo wenye mafurushi manane ya majani makavu yanayo tuhumiwa kuwa ni madawa ya kulevya, aligundua kuwa majani hayo makavu ni dawa ya kulevya aina ya bangi. Kielelezo hicho PE. 2 kwa mujibu wa ushahidi wa PW2, PW3, PW4, na PW5 ni kielelezo alichotiliwa shaka nacho mshitakiwa Said Muhammed Haji. Kwa msingi huo ni wazi kwamba, upande wa mashtaka umethibitisha kwamba, kielelezo PE 2 alichotiliwa shaka mshitakiwa kuwa nacho ni dawa ya kulevya aina ya bangi kwa mujibu wa sheria namba 8 ya 2021.

Nikiendelea kuangalia kiini cha pili cha kosa aliloshtakiwa nalo mshitakiwa, kinachoelekeza kwamba, dawa hiyo ya kulevya iwe alikamatwa nayo au alikuwa nayo au alihodhi *(possessed)* mshitakiwa. Kwa vile ushahidi pekee wa upande wa mashtaka unaobainisha kwamba mshitakiwa alikuwa na *(possessed)* mafurushi manane ya majani makavu ambayo ni dawa ya kulevya aina ya bangi, unatokana na ushahidi wa upekuzi uliofanywa na shahidi PW2 Yussuf Zuberi Haji dhidi ya mtuhumiwa Said Muhammed Haji.

Hali hiyo inalazimisha kabla ya kuukubali na kupima thamani ya ushahidi huo *(probative value)* wa upekuzi katika kuthibitisha kile kiini cha pili cha kosa kwamba, mafurushi hayo nane ya dawa ya kulevya aina ya bangi alikuwa nayo mshitakiwa. Kwa msingi huo, ni lazima mahakama hii ijiridhishe kuwa upekuzi huo umefanywa kwa mujibu wa maelekezo ya sheria.

Katika kujiridhisha huko, nimeona ni vyema nielekeze mahakama hii kwenye muongozo wa sheria unao simamia taratibu zinazopaswa kufuatwa na afisa au askari wakati akifanya upekuzi mwilini mwa mtuhumiwa wa kosa linalohusiana na madawa ya kulevya. Katika kufanya hivyo nitaanza kuumulika muongozo wa ujumla ulioko katika maelezo ya kifungu cha 41 (1) cha Sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Zanzibar Namba 8 ya Mwaka 2021. Kifungu hicho cha sheria kinaeleza kama ifuatavyo;

> *Bila ya kujali masharti ya sheria ya Mwenendo wa Makosa ya Jinai, Kamishna Mkuu au ofisa alieidhinishwa, atakuwa na uwezo wa kukagua,* ***kupekua,*** *kuzuia, kukamata, kuweka kizuizini na kufanya uchunguzi kuhusiana na makosa yaliyo chini ya sheria hii.*

Aidha baada ya kuona muongozo huo wa ujumla juu ya mamlaka ya upekuzi kwamba, Kamishna Mkuu au ofisa alieidhinishwa, atakuwa na uwezo wa kupekua. kifungu kidogo cha 3 (a) cha kifungu hicho hicho cha 41 kinaendelea kutoa muongozo kwa umahsusi unaopaswa kufuatwa katika upekuzi wa mtuhumiwa. Kifungu hicho kidogo cha 3 (a) kinaeleza kama ifuatavyo;

> *Ikiwa Kamishna Mkuu au* ***ofisa alieidhinishwa ana sababu za msingi za kuamini kwamba mtu anakuwa*** *na, au anasafirisha dawa za kulevya kinyume na sheria hii:*
>
> > ***atamsimamisha na kumpekua mtu huyo,*** *chombo chochote ambacho yupo nacho na mzigo wowote ambao atakuwa nao au upo katika dhamana yake.*

Katika muktadha huu wa upekuzi, Sheria hii Namba 8 ya Mwaka 2021 imeendelea kufafanua kwa uwazi zaidi na kwa umaalumu kabisa juu ya taratibu za upekuzi na namna ya kumfanyia upekuzi mtuhumiwa wa madawa ya kulevya kupitia maelekezo ya kifungu cha 48 vifungu vidogo vya (b) na (g).

Tuanze na hichi kifungu kidogo cha 48 (b) ambacho kinaeleza kama ifuatavyo;

Katika kutekelea uwezo aliopewa chini ya kifungu cha 41(1) cha sheria hii, Kamishna Mkuu au ***ofisa alieidhinishwa:***

> ***atamsimamisha, kumpekua na kumzuia mtu yeyote ambae kwa sababu za msingi anashukiwa*** *kubeba katika chombo cha usafiri, kuhifadhi, kusafirisha, kulima, kuingiza nchini kusafirisha nje ya nchi,* ***kumiliki dawa za kulevya****, kitu chenye madhara kuhusiana na dawa za kulevya au kemikali bashirifu au vitu vinavyo tumika katika hatua za utengenezaji wa dawa za kulevya.*

Tukiendelea hebu tuangalie na kile kifungu kidogo cha 48 (g) nacho kinaeleza hivi ifuatavyo;

Katika kutekeleza uwezo aliopewa chini ya kifungu cha 41(1) cha sheria hii, Kamishna Mkuu au ***ofisa alieidhinishwa:***

> *atachukua maelezo na* ***kutoa risiti kwa kifaa au kitu kilichoshikiliwa.***

Katika kuangaza upeo wa taratibu za kisheria zinazopaswa kufuatwa wakati wa upekuzi tumalizie na maelezo ya kifungu 42 (2) cha sheria hii namba 8 ya Mwaka 2021, ambayo yanaelekeza

kwa kuongeza sharti jengine muhimu na la lazima kwamba, pamoja na taratibu zote za kisheria tulizotangulia kuziona hapo juu pia afisa anaefanya upekuzi analazimika kufuata utaratibu huu ufuatao na kwa msitizo ninaunukuu;

> *Kamishna Mkuu au ofisa alieidhinishwa katika kutekeleza majumu ya ukaguzi na* ***upekuzi atawashirikisha mashahidi wawili wanaojitegemea wakati wa*** *ukaguzi na* ***upekuzi.***

Baada ya kuangalia kwa kina upeo wa utaratibu unaopaswa kufuatwa katika kufanya upekuzi wa mtuhumiwa wa madawa ya kulevya sasa turudi kwenye ushahidi wa Shahidi namba 2 (PW2) Yussuf Zuberi Haji ambae ni Afisa wa Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya kulevya aliyefanya upekuzi wa mtuhumiwa Said Muhammed Haji ambaye kwa sasa ni mshitakiwa mbele ya mahakama hii. PW2 akiwa na afisa mwenzake PW3 wakati walipomueka chini ya ulinzi mtuhumiwa Said Muhammed Haji, PW2 Yussuf Zuberi Haji kwa maneno yake mwenyewe wakati akitoa ushahidi aliiambia Mahakama hii kwamba, alifika alipo kijana huyo saa mbili kamili za usiku na kujitambulisha kwamba wao ni askari kutoka mamlaka ya kudhibiti na kupambana na madawa ya kulevya na kumtaka kijana huyo kujitambulisha ambapo kijana huyo alijitambulisha

kwa jina la Said Mohammed Haji. Baada ya utambuzi, PW2 alimuweka chini ya ulinzi kijana huyo na **kumpekua** huku akishuhudiwa na afisa mwenzake Issa Yussuf Mathias. Kwenye **upekuzi** huo alitoa mafurushi manane ambayo yamezongwa kwa karatasi za gazeti kwa kila furushi moja. Akiendelea kuieleza mahakama PW2 aliyafungua na kukuta mafurushi yote hayo na kuona yana majani makavu ambayo yanasadikiwa kuwa ni bangi. Baada ya hapo alimtahadharisha juu ya kosa lake kijana huyo na kuondoka nae kuelekea makao makuu huku kielelezo kikiwa chini ya usimamizi wa PW2.

Aidha PW2 hata alipoulizwa na mshitakiwa wakati wa usaili kinzani wa ikiwa alipokuwa akimfanyia upekuzi alishirikisha raiya yeyote. PW2 alijibu kwamba, maeneo aliyo mkamata mshitakiwa ni kiza katika njia ya kuingia ndani zamani kukiitwa mawimbini na wakati anamkamata hapakuwa na mtu yeyote raia mwema maeneo hayo na pia hakwenda na Naibu Sheha.

Hebu sasa tuuchukuwe ushahidi huo wa upekuzi wa PW2 na kuupima kwenye mezania ya haki na kuulinganisha na uzito wa ule utaratibu wa upekuzi ulioelekezwa na sheria. Matokeo tutakayo yapata yatakuwa hivi: kwa mujibu wa ushahidi wa PW2 tunaona wazi kwamba, katika taratibu za upekuzi aliofanya kwa mtuhumiwa Said Muhammed Haji kwanza, hakuwashirikisha mashahidi wawili wanaojitegemea (au huru) wakati akifanya

upekuzi kinyume na lile sharti lililoelezwa na kifungu 42 (2) cha Sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya kulevya namba 8 ya Mwaka 2021.

Pili, PW2 hakutoa risiti kwa kile alicho kipata (kukishikilia) baada ya upekuzi kinyume na masharti ya kifungu cha 48 (g) cha sheria hiyo hiyo namba 8 ya 2021 kama tulivyo ona hapo juu wakati nilipokuwa nikifanya uchambuzi wa vifungu hivyo. Kutokana na uchambuzi huo niliotangulia kufanya nimaoni yangu kwamba, sharti hili la kuhusisha au kuwaalika mashahidi wawili wanaojitegemea (au huru) kwenye upekuzi, katika sheria hii Namba 8 ya mwaka, 2021 limetokana na sheria hii kuweka masharti ya upekuzi yenye kufanana kati ya upekuzi wa mwilini mwa mtuhumiwa *(body search)* na ule upekuzi wa nyumba *(house search)*, chombo au eneo la makaazi.

Mazingira ya hali kama hiyo iliwahi kujitokeza katika kesi ya ***Malik Hassani Suleiman V S.M.Z*** [2005] T.L.R 236 iliyoamuliwa na Mahakama ya Rufaani ya Tanzania ilipo keti hapa Zanzibar. Wakati ilipokuwa ikifanya uamuzi mahakama hiyo ilikitafsiri kifungu cha 114 (1) na (2) cha Sheria ya Mwenendo wa Makosa ya Jinai sura ya 14 ya Sheria za Zanzibar kabla ya kufutwa mwaka 2004. Kifungu ambacho kilieleza masharti ya lazima ya upekuzi ambayo ni moja; upekuzi lazima ushuhudiwe na wakaazi wawili wenye kuheshimika na pili; orodha ya vitu

vitakavyopatikana kwenye upekuzi huo viandaliwe na kusainiwa na mashahidi hao.

Masharti hayo mawili yanafanana na muktadha huu wa maelekezo ya kifungu cha 42 (2) na kifungu cha 48 (g) vya Sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Madawa ya kulevya namba 8 ya Mwaka 2021. Katika kesi hiyo iliyo kuwa mbele ya mahakama ya rufaani ilibainika kwamba upande wa mashitaka uliwasilisha shahidi mmoja tu alieshuhudia upekuzi na shahidi huyo mmoja kusaini hati ya orodha ya vitu vilivyopatikana kutokana na upekuzi huo *(seizure certificate)*. Mahakama hiyo ya Rufaani iliamua kwamba, upekuzi huo ulikuwa kinyume na sheria kwa kushuhudiwa na kusainiwa na shahidi mmoja tu.

Kwa kuongozwa na uwamuzi huo wa Mahakama ya Rufaani ya Tanzania, nauwona upekuzi huu uliopo mbele yangu ambao umefanywa na PW2 bila ya kushirikisha au kualika mashahidi wawili wanao jitegemea (huru) kuwa umefanywa kinyume na maelekezo ya sheria.

Nikihitimisha ufumbuzi wa lile suali ililojiuliza mahakama hii ya jee upekuzi uliofanywa na PW2 dhidi ya mtuhumiwa Said Muhammed Haji ulifuata taratibu za sheria? Kwa uchambuzi wa miongozo ya sheria niliotangulia kueleza, ni wazi kwamba, upekuzi uliofanywa na PW2 dhidi ya mtuhumiwa said Muhammed Haji haukufuata masharti ya upekuzi yaliyoelekezwa

katika sheria ya Mamlaka ya Kuthibiti na Kupambana na Madawa ya Kulevya namba 8 ya 2021 na hivyo Mahakama hii unauona upekuzi huo kuwa ni kinyume na sheria.

Kwa vile nimeuona upekuzi huo kuwa umefanywa kinyume na sheria, mahakama hii inapata shaka ya kuuamini na haiko tayari kuukubali kwa madhumuni ya kuthibitisha kisheria kuwa dawa hiyo ya kulevya alikamatwa nayo au alikuwa nayo au alihodhi *(possessed)* mshitakiwa.

Kwa mtazamo huo, sioni sababu ya mahakama hii kuendelea kufanya mazingatio na uchambuzi wa ushahidi wa utetezi kama ulivyotolewa na DW1 na DW2. Kwani ni utaratibu wa kisheria tokea mwaka 1935 (angalia uamuzi wa mahakama ya juu ya wakati huo ya Uingereza *(House of Lords)* wa kesi ya kihistoria na maarufu ingawa ni yenye kusikitisha ya mtu wa maziwa *"milkman"* : ***Woolmington v. DPP [1935] AC 462***) kwamba, ni jukumu la upande wa mashtaka kuthibitisha kesi yake kwa kiwango cha kutoacha shaka ya maana na wala sio wajibu wa mshitakiwa kuthibitisha kwamba hana hatia.

Nikirejea kwenye kile kiini cha pili cha kosa aliloshtakiwa nalo mshitakiwa, kinachohitaji kuwa dawa hiyo ya kulevya iwe alikamatwa nayo au alikuwa nayo au alihodhi *(possessed)* mshitakiwa. Kwa uchambuzi na sababu nilizo zieleza, upande wa

mashtaka haukuweza kuthibitisha kisheria kiini *(ingredient)* cha pili cha kosa aliloshtakiwa nalo mshitakiwa.

Katika hatua hii niliofikia, nadhani sasa inatosha kwa mahakama hii kuhitisha jawabu ya lile suali mama na la msingi, la jee upande wa mashtaka umeweza kuthibitisha viini *(ingredients)* vya kosa aliloshtakiwa nalo mshitakiwa bila ya kuacha shaka ya maana yaani *"beyond reasonable doubt"*

Kwa uchambuzi nilioufanya sanjari na sababu nililizotangulia kuzieleza ni dhahiri kwamba, upande wa mashtaka umeshindwa kuthibitisha viini *(ingredients)* vya kosa aliloshtakiwa nalo mshitakiwa bila ya kuacha shaka ya maana yaani *"beyond reasonable doubt".*

Kwa hivyo, utaratibu wa sheria unanilazimisha kumpa faida ya shaka hiyo ya kisheria *(benefit of doubt)* mshitakiwa na mahakama hii, inamuona mshitakiwa Said Muhamed Haji kuwa hana hatia ya kosa aliloshtakiwa nalo *(not guilty of an offence charged)* la kupatikana na dawa za kulevya kinyume na kifungu cha 21 (1) (d) cha Sheria ya Mamlaka ya Kudhibiti na Kupambana na Dawa za Kulevya Zanzibar Namba. 8 ya 2021 ya

Sheria za Zanzibar na namuachia huru mara moja *(I acquit him and set at his liberty forthwith).*

M. Kh. Kombo

JAJI

23/04/2024

Haki ya rufaa imeelezwa.

Hukumu hii imesomwa katika mahakama ya wazi akiwepo Wakili wa Serikali Mwandamizi Ali Bilali kwa niaba ya Mkurugenzi wa Mashtaka na Mshitakiwa Said Muhammed Haji ambae alikuwa hana wakili.

M. Kh. Kombo

23/04/2024